

Ročník: 95

číslo: 37

13. září 2015

Cena: 10 Kč

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

EDITORIAL

Křesťanské umění.

Tímto pojmem je míněna oblast, která výrazově nepřekračuje území Bible, kdežto „umění víry“ či „duchovní umění“ není významově takto vázáno; jeho prostor není omezen. Zůstaňme u slovesného umění, a to u básnictví.

Poezie křesťanská nemusí být církevně orientovaná; pokud však ano, má vycházet svobodně, bez vnějšího tlaku nebo poplatnosti. Nemá klouzat do parafrázování Bible nebo do jakéhokoli domnělého pravověří. Pokud se duchovní, tedy i křesťanská poezie vejde do uznávaných nebo vykázaných směrnic, není objevná. Nelze jí nastavovat ani trychtýře ani cedítka. Má své vlastní zdroje. Proto se může jevit vybočující až rouhačskou. Teprve tam, kde přesahuje přízemní obrysy slova, stává se zvěstnou. Křesťanské básnictví proudí k srdci člověka stezkami ne zcela totožnými s oněmi, jimiž se ubírají svatá Písma. Provokuje k překonávání běžných norem, oslovuje ne zvykle a nečekaně, posiluje netradičně. Zápas o básnický výraz je těžší tam, kde se děje bez věroučné záštity a je zcela osobní. Jde o dar, i když není uveden ve výčtu Pavlova dopisu Efezským (4,7.11). Slovo, svěťené do řeči vázané, se může jevit až prorocky naléhavým: „Je v mém srdci jako hořící oheň,“ napsal prorok Jeremiáš (20,9). Podle Františka Xavera Šaldy je básnická tvorba „nejvyšší a nejvznešenější tam, kde bojuje boj Jakubův s andělem: „a nepustím tě, leč mně požehnáš“. Svého času napsal František Bílek: „Umění, jež jest opomíjeno, tak jako by ho ani nebylo, které s největšími obtížemi a nebezpečnostmi se dobývá, je umění duchovní. Angelus Silesius vyznal: „Můj nástroj nezni sám, hle, já to jsem, jenž hraji. To prsty Boží, věz, mou duši rozchvívají.“ Bůh nemusí být ve slovním projevu jmenovitě obsažen. Není důležité říkat „Pane, Pane“, jak je psáno, ale být ve slovu věrný. Křesťanské umění je dosahování nebes, medium, otevírající obzory věčna. Odvaha užívat ve službě víry v Boha slovo jak teologické, tak poetické, je spojeno s odpovědností. Zneužití svěřeného daru pro pochybné záměry, „dávát císaři to, co je Boží“, je zpronevěra. Miroslav Matouš

ZE ŽIVOTA CÍRKVE

XXII. kurz varhaníků a zpěváků, tentokrát v Havlíčkově Brodě

Poměrně dlouho nebylo známo místo letošního konání tradičního hudebního setkávání. Až po společném jarním zasedání vikariátů brněnské diecéze se organizátor kurzu vrátil domů s dobrou zprávou. Uslyšel tam totiž nabídku ses. farářky Mileny Cicákové:

„Nechtěli byste přijet do Havlíčkova Brodu?“

Začaly horečné přípravy jak ve Zlíně (organizace, dramaturgie koncertu, odborný i duchovní program aj.), tak v Havlíčkově Brodě (zajištění nástrojů, stravování).

A tak se ve dnech 7. – 15. srpna 2015 mohl uskutečnit další běh již tradičního kurzu varhaníků a zpěváků naší církve v Havlíčkově Brodě. Sešli jsme se v hojném počtu a rádi jsme mezi námi přivítali nové tváře. Sobotu 8. srpna jsme prožili na poznávacím výletě, jehož cílem byla dopoledne Jihlava, kde jsme zhlédli církevní památky včetně architektonicky skvostného a znovu obnoveného chrámu sv. Kříže, který užívá naše církev. Odpoledne jsme zavítali do Polné a navštívili jsme nádherný chrám Nanebevzetí Panny Marie, kde jsme vy-

zkoušeli tóny zdejších historických varhan z 18. stol., které potřebují nutně g e n e r á l n í opravu. Zavítali jsme do muzea - Staré školy a poznali jsme místní židovskou čtvrť s rabínským domem i synagogou, která má za sebou smutnou historii. Muzejní prostory popisují osudy židovských rodin a tiskový antisemitismus kolem hilsneriády.

Následující nedělní den při bohoslužbě zazněla Ebenova Truvéřská mše, prohlédli jsme si místní památky a připravovali jsme se na biblickou večeri, kterou vedl vedoucí kurzu.

Od pondělí začal vlastní pracovní program. Ranní pobožnosti vedla ses. farářka Cicáková, která se zaměřila na výklad vybraných žalmů s nosným tématem – chvála v jejich širokých dimenzích; večerní pobožnosti sloužil Zdeněk Ko-

valčík, který své výklady orientoval na téma učednictví a služba v církvi. U varhan se střídali účastníci kurzu, aby doprovodili řadu písní – často pro ně neznámých – z našeho Zpěvníku.

Při našem nacvičování se stále „něco dělo“ jak v Husově sboru, tak v děkanském i klášterním kostele, na faře jsme měli k dispozici klavír i klávesy. Hudba zněla po celý den. Odpo-

ledne bylo vyplněno nácvikem sborového zpěvu. Vedoucí kurzu připravil pro účastníky dvě přednášky: *Nejstarší památky české duchovní písně předhusitského a husitského období* s poslechem z desky „Dnes chvalte Pána“ a *Církev i dnes mezi námi* s výkladem základních pojmů (bohoslužba, liturgie, místa liturgického slavení a jejich zařízení, liturgické předměty aj.).

Konečně přišel den hlavní – den koncertní. V pátek od 18 hodin na veřejném koncertě v Husově sboru zazněly sborové i sólové písně a varhanní skladby různých tradic a žánrů. Bylo obdivuhodné, jak účastníci kurzu po několika dnech vytvořili kvalitní smíšený pěvecký sbor, v jehož podání zazněly velmi kultivovaně písně období předhusitského, husitského, bratrského, anglický anthem i současné chvály. Posluchači odměnili účinkující dlouhotrvajícím potleskem.

Po společném koncertě se tradičně konalo „všeobecné“ veselí, účastníci si dokonce radostně zatančili tance z Galileje, které je naučila ses. farářka Cicálková. V sobotu dopoledne jsme se rozloučili při songové bohoslužbě, kterou vedl vedoucí kurzu, Zdeněk Kovalčík. V kázání věnoval pozornost Marii, matce Páně – její vznešené chvále ve slovech Magnificat. I my jsme se přidali k díkům.

Chválili jsme Pána za požehnaný čas radostného hudebního setkání, které nemohlo narušit ani úmorné vedro. Poté jsme společně poobědvali, rozloučili se a opět zamířili do svých domovů a náboženských obcí s nově získanými zkušenostmi.

Vážení čtenáři, za všechny účastníky letošního kurzu varhaníků a zpěváků bych chtěl poděkovat sestře farářce Mileně Cicálkové, místní náboženské obci CČSH v Havlíčkově Brodě za vlídné přijetí, za poskytnutí zázemí, prostoru i za podporu, již se nám všem dostalo.

A naše velké díky patří také vedoucímu kurzu, br. faráři Zdeňku Kovalčíkovi ze

Zlína, který se opět zhostil výtečně všech úkolů jako vedoucí, organizátor, průvodce na cestách, sbormistr, duchovní a tradičně také i jako výborný kuchař. Při loučení jsme si společně řekli: **„Kurz 2015 je „mrtev“, at' žije kurz v roce 2016!“**

Václav Kovalčík

Kostel Povýšení sv. Kříže v Jihlavě (viz článek výše)

Dominikánský kostel, nacházející se v areálu bývalého dominikánského kláštera (dnes hotel), byl založen roku 1247 a budován pod vlivem francouzské gotiky; zaklenutí kostela se uskutečnilo pod vlivem stavební hutě Petra Parlěře. V 16. století byl chrám opravován v renesančním duchu; v 19. stol. byl zrušen, předán armádě a ta ho jako kasárna a skladiště používala až do roku 1947. Provedené stavební úpravy zničily unikátní prostory. Od roku 1947 má kostel na 99 let v pronájmu naše církev; v roce 2005 ho koupilo město. Kromě obvyklého chrámového vybavení je cenným artefaktem Pieta - pískovcová socha Jana Štursy. V nedávné době proběhla v kostele rozsáhlá rekonstrukce, která vrátila kostel do jeho původní podoby a vytvořila zázemí například pro pořádání kulturních akcí. V presbytáři je umístěn nový oltář. (Podle TIC Jihlava)

red

Na bohoslužbě v Bakově nad Jizerou

V neděli 23. srpna jsme dopoledne s manželem projížděli tímto malým městem a zjistili, že zde bude v 11 hodin bohoslužba. Otevřenými dveřmi jsme před 11. hodinou slyšeli zpěv. Snad nejdeme pozdě či se něco změnilo?

Vstoupili jsme s manželem do příjemného, na první pohled s láskou opečovávaného prostoru Božího stánku, sboru Prokopa Velikého. Hned nás přivítala sestra Jana Kupcová a oba zpěváci, bratr Petr Trunc a sestra Jaroslava Hajduková, kteří za klavírního doprovodu ses. kazatelky Marie Truncové přednesli jednu z Biblických písní Ant. Dvořáka - *Skryše má a pavéza má* a chorál *Jesus*

bleibet meine Freude z kantáty 147 od J. S. Bacha. Přivítali nás s nesmírnou radostí, že nás při bohoslužbě bude více. A my jsme se těšili z podání Božího slova od sestry kazatelky.

S pokorou jsme vyslechli její kázání o pouti Mojžíše a Jozua s osvobozenými Židy, o používání slov dobrých i zlých jedním jazykem, o Boží zbroji a síle a moci Božího slova. Ta moudrá slova v kázání sestry kazatelky nás provázejí stále. Kdyby je tak mohli slyšet lidé ve větším počtu, jistě by si každý odnesl něco z nich i do svého života. Hlavně to, jak lze jazykem potěšit či ranit.

Velmi nás překvapila ta trpělivá práce při

zkoušení zpěvu s doprovodem. Nebyla to jednorázová akce – podobné zpívání je v tomto sboru časté. A obdivuhodné je, že nečekají na jakoukoli účast při bohoslužbách, ale mají na paměti Kristovo: Kdekoli se shromáždí dva nebo tři, tam já jsem vprostřed nich. A tak nás, hrstku věřících, spojilo toto bohoslužebné shromáždění v odhodlání, abychom nepřestali i my šířit naši víru dále i přes těžkosti dnešní uspěchané doby.

Přejeme ze srdce všem v Bakově, v první řadě sestře farářce a sestře kazatelce i oběma zpěvákům do Liberce a všude tam, kde působí, necht' je Pán Bůh provází a drží nad jejich činností i životy ochrannou ruku.

Helena Zimmerová,
RS NO Hradec Králové

NAD PÍSMEM

A za koho ho pokládáme my?

Mk 8,27-38

Zeptal se jich: „A za koho mě pokládáte vy?“ Petr mu odpověděl: „Ty jsi Mesiáš.“

Mk 8,29

Dnešní evangelijní text nám předkládá dvě velice důležité části z evangelia podle Marka. Jsou to Petrovo vyznání a Ježíšova předpověď utrpení (první ze tří), ve které vysvětluje svým učedníkům, co to znamená, že je Mesiáš, a jaké z toho plynou důsledky. A to nejen pro něj, ale i pro ty, kdo se k němu hlásí.

Soustředme se na tu první část textu. Ne ani tak na Petrovo vyznání, jako spíše na Ježíšovu otázku: „A za koho mě pokládáte vy?“

Na cestě do vesnic u Cesareje Filipovy Ježíše provází ten nejužší kruh jeho učedníků, ti, kteří se za chvíli stanou prvními křesťany. Ježíš se těchto svých nejbližších zeptá, za koho ho vlastně mají. Kým si myslí, že je? Petr ho nazývá Mesiášem. Tento výraz židé příliš nepoužívali, hrozilo totiž, že kvůli spojitosti s králem Davidem bude výraz pochopen jako vzepření se římské nadvládě. Mesiáš – Christos, tento výraz o několik nemálo let později používá ve svých listech apoštol Pavel, používá ho už tak často, že to až vypadá, že se jedná o Ježíšovo příjmení.

Jak bychom odpověděli my, dnešní křesťané, kdyby se nás Ježíš zeptal: A za koho mě pokládáte vy? Jak by odpověděli ti, kdo se hlásí ke křesťanské tradici? Jak by odpověděl každý jeden z nás? Kým je pro mě Ježíš?

Jaká je tedy odpověď, když se ptáme na odkaz, který nám zde na zemi Ježíš zanechal během svého působení mezi námi? Jaký byl? Jak jednal s druhými lidmi?

Markovo evangelium nás v této perikopě úplně vyzývá k tomu, abychom Ježíšův odkaz převedli do našeho každodenního života. Nejdříve si ale musíme uvědomit, jaký ten Ježíš byl a je.

Podívejme se třeba na indicie, které máme v Novém zákoně. Ježíš je tam popisován jako otevřený člověk s pochopením pro lidské strasti i radosti. Nebyl to asketa jako Jan Křtitel. Nestranil se lidské společnosti, naopak byl v jejím středu. Miloval lidi a stále je miluje. Autoři evangelií nás svými texty vyzývají k tomu, abychom milovali, abychom odpouštěli a abychom pečovali o své bližní. Jen tak se totiž na člověku odráží to, že miluje Boha. Pokud člověk miluje Krista, miluje i bližního.

Jak by se Ježíš díval na oprátky na Václavském náměstí? Co by asi řekl na ty z nás, kteří se odvolávají na křesťanskou tradici a přitom přivolávají smrt na ty, kdo v jejich zemi hledají azyl? Co by asi Ježíš řekl na nenávist mezi jednotlivými názorovými tábory? Jak by vnímal vlažnost naší víry? Jak by se díval na své služebníky, kteří se ze strachu uchylují k nenávisti?

Ježíš přinesl na zemi Lásku. A chce, abychom ho následovali. Abychom milovali své bližní, abychom milovali své nepřátele. Abychom se respektovali navzájem, přes veškeré naše odlišnosti. To se snadno

ŠESTNÁCTÁ NEDĚLE PO SVATÉM DUCHU

Pozvedám své oči k horám: Odkud mi přijde pomoc? Pomoc mi přichází od Hospodina, on učinil nebesa i zemi.

ŽALM 121,1-2

První čtení: Izajáš 50,4-9a

Tužby pro dobu po Duchu svatém (III):

2. Abychom v myšlení, slovech i skutcích dobrem a pokojem sloužili, modleme se k Hospodinu.

3. Abychom naše schopnosti a dovednosti pro věc evangelia nasadili, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Panovníku, Hospodine, skrze tajemství kříže vykupuješ a proměňuješ naše životy. Pomoz nám držet se evangelia, nést náš kříž a následovat Spasitele! Osviť nás, Bože, svým svatým Duchem, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: Jakubův 3,1-12

Evangelium: Marek 8,27-38

Verše k obětování: Žalm 28,6-7

Verš k požehnání: Galatským 6,14

Modlitba k požehnání:

Panovníku, Hospodine, dárcе míru a pokoje, ve svátosti večeře Páně nás usmíruješ se sebou i s našimi bližními. Dej, ať všichni, kdo okusili tvých svatých darů, seberou odvahu odpouštět jedni druhým! Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 36, 37, 95, 110, 111, 118, 188

řekne, ale je to největší a nejnáročnější výzva celého křesťanství. Milovat tak, jako on miloval nás. Milovat bezpodmínečně.

My lidé nejsme bezchybní. Jsme snadno ovladatelní strachem. Strach teď zmítá celou Evropou. A ze strachu lidé mluví a jednají zle. V listu Jakubově se píše: „*Všechny druhy zvířat i ptáků i mořských živočichů mohou být a jsou kroceny člověkem, ale jazyk neumí zkrotit nikdo z lidí.*“ Jazykem se hlásíme k Ježíšovi a vyznáváme, že on je náš Mesiáš. A tím samým jazykem ze strachu proklínáme druhé? To přeci nedává smysl. Ježíš nás vyzývá, abychom ho následovali, vzali svá trápení, své sny a šli za ním. Abychom šli s ním.

A to se vylučuje se strachem a nenávistí. Když půjdeme s Kristem, půjdeme s láskou, v lásce. Když člověk miluje Boha, miluje i své bližní a nemusí se bát.

Nedávno jsem slyšela vyjádření, že jsme ve válce. Možná je to pravda. Jsme ve válce proti lhostejnosti, nenávisti a lidskému strachu. A jedinou možnou zbraní ve válce, jakou je tato, je Kristus. A tak ho následujme tak, aby se za nás nemusel stydět. Ať se nemusí stydět za to, že se hlásíme ke křesťanské tradici, k té, která vyzývá k lásce k bližním.

Kateřina Merglová

Náš Pane a Králi, prosíme tě za všechny ty, kteří ztratili svůj domov a hrozí jim skutečné nebezpečí války. Dej, aby našli bezpečí a útěchu. Prosíme tě za nás, abys nám otevřel srdce, abychom v nich pocítili tvou lásku a dokázali ji šířit mezi své bližní. Prosíme tě i za sedmé setkání mládeže naší církve, které se uskuteční v Hradci Králové, dej, aby všichni, kdo přijedou, našli to, co hledají. Povzbuzení ve víře, prohloubení duchovního života i blízkost. Pane, nepřestávej žehnat mladým lidem, kteří přicházejí do naší církve. Amen.

Umění jako tvůrčí čin ve službě evangeliu

Křesťanství je spjato s pozoruhodnou kulturní a uměleckou tvořivostí. Na jedné straně jsou v chrámech, kostelích a kaplích obdivuhodná výtvarná a sochařská díla z minulých dob, na druhé straně se uplatňuje vyjadřování duchovního sdělení prostřednictvím moderního a současného umění. Naše církev může být otevřena umění v mnohem větší míře než dosud. Novodobá husitská církev nevychází ideově z protestantského reformovaného pojetí odmítání obrazů, ale z názorů Husových, který obrazům přiřítal významnou vzdělávací funkci, a také českých utrakvistů, kteří i při svém důrazu na prvokřesťanskou jednoduchost a obavách před nebiblickou modloslužbou rozvíjeli hodnotnou kulturu a liturgické umění.

V Církvi československé husitské se v prvních desetiletích po vzniku v roce 1920 projevovala snaha o osobité umění v duchu jejího pojetí křesťanství. Nová církev vycházela z modernistického hnutí, které kladlo značný důraz právě na umění, na uměleckou představitost a její tvořivé literární i výtvarné vyjádření. Skutečné křesťanské umění, odrážející nejen věčnou Krásu, ale i Pravdu a Dobro, zasahuje člověka silným účinkem v jeho nitru a umožňuje mu mocné citové prožívání a zakoušení těchto hodnot. Do služby Bohu v nové církvi dali své schopnosti někteří významní umělci, jako například osobitý mystik František Bílek, jehož díla se nacházejí v četných sborech naší církve. Uvedme i další umělce: malíře Jana Dědinu nebo sochaře Jana V. Duška a Jana Znoje. Ale tvořivost projevovali nejen akademičtí malíři a sochaři, nýbrž i místní umělci svým upřímným vztahem k náboženským tématům a ke svému sboru. Vždyť i vyšívaný ubrus na stůl Páně, prapor nebo ilustrované listy kroniky náboženské obce jsou také uměním. Můžeme se na některé takové práce dívat s povýšeným odstupem a nepochopením dobového vkusu, ale i projevy lidové zbožnosti a umění mají do určité míry v církvi své místo a jsou projevem živého a upřímného vztahu k Bohu. Přece jen jsou však pro rozvíjení umění v církvi a v liturgickém prostoru důležité jednak umělecká hodnota díla, jednak zvěstná a teologická kritéria církve. Okupace naší země, čas války

a následující období totality narušily slibný vývoj i v uskutečňování nového stylu architektury sborů a řešení jejich liturgického zařízení a nově vznikající umělecké tvorby v jejich interiérech i exteriérech. Doba vzdálila umělce od naší církve. Z té doby jsou v našich sborech umístěny holé dřevěné kříže na čelní stěně a žádná zvláštní výzdoba a žádné umění. Takto řešený liturgický prostor sborů a prostých modliteben výmluvným způsobem představuje „církev pod křížem“. Ze společnosti vytěšňovaná církev doby padesátých let dvacátého století a času „normalizace“ umělecky netvoří, ale setkává se k bohoslužbě pod prostým křížem jako znamením jeho tíhy, ale i naděje. Je to prostý holý kříž bez znázornění mrtvého

těla Ježíše. Je to kříž Ježíše Krista, který sice na něm zemřel za naše viny, ale který je vzkříšen a je živý jako Pán nad každou dobou.

I když i v té době tvořili někteří věřící umělci. Jejich díla vytvořená pro církev byla sice méně nápadná, zato však naplněná silou víry a osobním vyznáním. Vždyť tito umělci tvořili náboženské náměty, ke kterým byli vnitřně puzeni, a nikoli společensky žádané umění na zakázku, které by přineslo zvláštní prestiž a větší finanční ohodnocení. A to se týká do jisté míry i naší situace v přítomnosti. Úsporné a nejlevnější řešení nemusí být vždy to nejlepší a i v případě uměleckého díla platí, že se jedná o dar a oběť pro Boha, jak ze strany samotného umělce, tak i ze strany těch, kdo takové dílo pořizují.

Některé důrazy zbožnosti i estetický vkus různých dob se mění, ale kvalitní a hodnotné umělecké dílo přetrvává.

O to více to platí o umění, které slouží nadčasovému Božímu poselství v evangeliu Ježíše Krista a je inspirováno náměty ze svědectví Bible a křesťanské tradice.

Tomáš Butta
patriarcha

Myšlenky o umění

Umění není produktem individuálního nebo kolektivního snažení, nýbrž - jako dějiny samotné - aktem dějinné přízně a lidské vůle, nahodilých možností a jejich přivlastnění, nezaslouženého štěstí a usilovného chtění.

Umění je znamením lidské odpovědi na Stvořitelovu výzvu a nárok bližního, jež nemusí být totožná s očekáváním společnosti a úkoly dějinné výzvy. Odpověď netryská ze společnosti a z jejích možností, nýbrž z nitra jednotlivce, jež společnost přesahuje a míří nad šance dějin.

Rada umělci

Když umění chybí svědectví o transcenci, stává se z něho propaganda. Když chybí síla vyjádřit se v současné umělecké řeči, stává se z něho imitace.

Na poli reflexe posbíral a uvil ZK

Broumov, autorka kresby: Jana Wienerová

Vnímat všechno kolem sebe

„Nechci vést život přizemní, neboť mám své vyšší ideály... Toužím vnímat krásu, hledat dobro a na duchovní cestě prožívat víru... Chtěl bych být vnímavý pro všechno kolem sebe – pro inspirační ženskou krásu, přírodu, národní ideály. Přál bych si žít naplno...“

Přibližně v tomto duchu si píše své deníkové zápisky sedmnáctiletý učeň a mladý výtvarník Jan Znoj. Z jeho rukou psaných řádků je zřetelné, že by se nerad v budoucnu spokojil jen s běžnou pomocnou prací v keramické dílně v Modre u Bratislavy. Znojova láska k hlíně je vlastně tradiční rodovou zálibou. Jeho rod, pocházející z Moravy (Ždánice, Kyjov), se po generace zabýval hrnčířstvím.

V mladém Janovi se stále ozývá volání po větší plasticitě, tvůrčí intuice ho vede k sochařině. Studuje na Umělecko-průmyslové škole v Praze.

Přijímací zkoušku skládá u profesora Josefa Mařatky. Znoj je zapálený pro svůj obor, a proto podniká řadu studijních cest do Itálie, Německa, Dánska, Francie.

Po ukončení studií definitivně zakotví jako profesor na Státní odborné škole keramické v Praze.

Dr. Alois Pitrmann ve své vzpomínce na Jana Znoje k jeho pedagogickému působení uvádí, že „vychoval řadu zdatných žáků, kteří na něho s láskou vzpomínají. Jeho vážnost a zdánlivá uzavřenost byla jen zevnějškem, pod níž

tlouklo hrdinné, byl choré srdce čistého a pravdě zaníceně oddaného člověka“. Rok před zahájením své pedagogické práce činí Jan Znoj ještě jeden důležitý životní krok, žení se s Aurelií Olivovou. Ta se pak stává úžasnou inspirací pro řadu jeho děl. Velmi dojemně působí například jeho kresba manželky v plesové toaletě. Aurelie Znojová byla žena půvabná, jemná, elegantní, postavou naplňovala jeho představy o typu přitažlivé ženskosti.

Její dcera Jitka vystudovala medicínu, stala se stomatoložkou a věnovala se v tomto oboru celý život dětem a mládeži. Svým vztahem ke sportu, ale také svými představy o toleranci, laskavosti vůči druhým a předáváním vědomí, že jsme tady na světě především pro své bližní, ovlivnila syna Tomáše Buttu i své tři vnuky.

Znojovo kvalitní a obdivuhodně rozsáhlé výtvarné dílo je díky šťastné shodě okolností neodmyslitelně spjata s Církví československou (husitskou). „Vzpomínám okamžiku, kdy jsem vkročil do budovy kostela, více ze zvědavosti prohlédnout si novou architekturu a vnitřek modlitebny. Nepomyslil jsem, že tato budova bude jedenkrát se mnou úzce spjata, že tam budu dlouho a často vysedávat a dívat se na prázdné stěny, přemýšlet a pracovat celý šest let na její výzdobě. ... Při pomýšlení, že se mi dostává možnosti řešit dosud největší kostelní výzdobu v Praze, 24 m dlouhou stěnu, pracoval jsem plně 3 měsíce na ideových návrzích. V březnu 1934 předložil jsem radě starších církve návrh výzdoby k posudku. Návrh byl vděčně a s nadšením přijat...“

Výzdobu Husova sboru Církve československé v Praze na Vinohradech potom Jan Znoj podle svého návrhu provedl v letech 1935 až 1940. Z výtvarných děl v této modlitebně mne silně oslovuje především jeho plastika Ježíše Krista. Zajímavé je, že se mu tato Kristova podoba zjevovala ve snu, podobně jako řada jeho dalších uměleckých děl. Nosil ji v srdci a v duši, než ji ztvárnil. A také o této své snové inspiraci se zmiňuje v deníku, který pi-etně jeho dcera MUDr. Jitka Buttová uchovává.

Podle mého názoru i nejkrásnější portrét ThDr. Karla Farského byl vytvořen Janem Znojem. Vnímal sílu Farského vize, cítil

Vlastní portrét J. Znoje ve 39 letech

jeho vnitřní askezi a zaměřenost na absolutno, na Krista a Hospodina samotného. Jan Znoj často hledá ideál silného člověka, který unese svůj osud. Oslovuje ho mytologie, má ji prostudovanou, ale je i člověkem biblicky přemýšlejícím a citícím. Důležitá je pro něj pravda a krása. Zachycuje ji ve svých dílech jako např. *Narození Páně*, *Snímání s kříže*, *Odpuštění*, *Políbení Musy* či v siláckém *Zápase Heraklea s erymantským kancem*. Pozoruhodnými a za připomenutí stojícími tvůrčnými díly jsou i jeho ztvárnění biblických i jiných osobností: Mojžíše, Rembrandta, J. Husa, T. G. Masaryka, M. Tyrše, J. Vrchlického a řady dalších.

Osud Jana Znoje se uzavřel poměrně brzy, již v pětačtyřiceti letech. Jeho oslabené srdce neuneslo náročné tvůrčovo životní tempo.

Když se zabýváme uměleckým odkazem, který nám stačil za tuto dobu zanechat, mohou nám vytanout na mysl jako tečka našeho zamyšlení úvahy podnětných myslitelů. Například Francis Thompson nevěšně vyjádřil podstatu umělecké krásy takto: „*Světě neviditelný, my tě vidíme – Světě nedotknutelný, my se tě dotýkáme – Nepoznatelné, tebe poznáváme – Nepochopitelné, tebe chápeme.*“

„*Úběžníkem, k němuž umění směřuje, jest jedině krása, ve své božské podstatě nepostižitelná žádným výměrem,*“ píše zase ve svých *Margináliích* Albert Vyskočil. A této umělecké krásy se dokázal dotýkat i Jan Znoj. (Redakčně kráceno)

Olga Nytrová,

Foto obrazů: František Weiss

Jan Křtitel

Vaše obrázky

Milé děti, jsme vždycky moc rádi, když nám do redakce posíláte své obrázky. Tentokrát srdečně děkujeme sedmileté Johance Kalenské za obrázky Uzdravení slepého a Setkání Ježíše se samarítkou ženou. Těšíme se na další vaše díla!

Nakreslila: Johanka Kalenská

Nakreslila: Johanka Kalenská

C E S T A

Zážitky z prázdnin

Prázdniny jsou bohužel za námi a vracíte se, děti, zpátky do školy. Určitě jste ale plné různých zážitků. My jsme například strávili jeden týden

pod stanem v Českém Švýcarsku. Je tu nádherná příroda, úžasné pískovcové skalní útvary, z nichž nejznámější je Pravčická brána, pod kterou se můžete svést lodičkou tajemnými soutěskami po řece Kamenici. Zážitkem o kterém vám chci vyprávět, se nám však stal přímo ve stanu uprostřed noci. Představte si, že náš stan navštívila veliká liška. Přilákala ji vůně psích granulí, které jsme tu měli pro naši fenku Lili. Vytáhla si zpod stanové plachty igelitovou tašku, ve které byly uložené, a začala je žrát. To nás probudilo a lišku jsme zahlali. A věřte tomu nebo ne, Lili, která je neustále ve střehu, pokud jde o cizí lidi nebo psy, kteří se blíží na její území, byla jediná, kdo návštěvu lišky beznadějně zaspal. A to dokonce opakovaně! Ze by byly domluvené? Možná už jí ty její granule tak nechutnají, takže byla ráda, že je chce sežrat někdo jiný... Tak co, máte také nějaký hezký prázdninový zážitek? Věřím, že určitě ne jenom jeden. Napište nám je, prosím, nebo nakreslete obrázek. Moc rádi je v Cestě otiskneme.

Podzim přichází

Zlatohlávek usměvavý
znaveně se tváří,
začíná nám „léto babí“,
vítáme tě, září.

Zlaté dítko musí spát,
přichází k nám chlad,
stromy zdobí pestrý
šat,
je tu listopad.

Vítr tence zpívá v dříli,
mlhu provází,
zlatý míč se zakutálí,
podzim přichází.

Jitka Vestfálová
(Landová)

Modlitba

Milý Pane Bože,
děkujeme ti, že jsme si během prázdnin
mohli krásně odpočinout,
poznat nová místa
a zažít spoustu zajímavých a zábavných věcí.
Prosíme tě, buď s námi
na začátku nového školního roku,
ať je náš start ve škole úspěšný
a všem se nám v ni líbí.
Amen.

Ženu statečnou kdo nalazne?

Debóra

3. část:

Další výraznou ženou, o které vám chci vyprávět, je prorokyně Debóra. Její příběh najdeme v knize Soudců, ve 4. kapitole. Debóra musela být velmi moudrá, protože soudila spory izraelského lidu. Sedávala pod palmou v Efraimském pohorí a Izraelci za ní sami přicházeli, aby je soudila. Měla také schopnost prorokovat, promlouval k ní Hospodin a žádal ji, aby lidem vyzivovala jeho vůli. Proto si také jednou dala zavolat muže jménem Bárak a řekla mu: „Hospodin ti přikazuje, abys na hoře Tabor shromáždil deset tisíc mužů a bojoval proti Kenaancům. Vydá ti je do rukou a ty je porazíš.“ Vojáci kenaanského krále Jabina, jinž velel muž jménem Sisera, totiž izraelský lid sužovali již po dvacet let. Bárak se však zdráhal do boje vyrazit. Prohlásil, že půjde, jen

pokud s ním půjde i Debóra. Ta souhlasila, ale řekla: „Dobře, půjdu, ale v tomto boji se neproslovíš – Sisera nakonec porazí žena.“

Stalo se, jak předpověděla. Siserovo vojsko bylo na hlavu poraženo, sám velitel z boje uprchl. Chtěl se schovat ve stanu Jáely, ženy Kénijce Chebery, jenž byl s králem Jabinem v přátelských vztazích. Jáela jej však ve

spánku usmrtila.

Debóra poté zpívala vítěznou píseň. Tyto krásné verše najdete v 5. kapitole knihy Soudců a představují jednu z nejstarších památek izraelské poezie. Debóra byla tedy velice moudrá a statečná žena. Především však celý život věrně plnila Hospodinovu vůli.

JK

Nakreslila: Lucie Kojčičková

Najdete je?

V každé z těchto deseti vět je ukryt název jednoho zvířete. Najdete je? Správné řešení si můžete zkontrolovat na str. 6.

1. Zítřka je sraz u brány.
2. V koupelně je mokrá vana.
3. Někdo zase leze do zahrady.
4. Doma je Lenka s Petrem a Jendou.
5. Na výlet půjde sestra nebo bratr.
6. Doma ještě máme dvě datle.
7. Je zima, lépe se obleč!
8. Je vitpíná tak, jako byla dřív.
9. Žasnu, jak vy draze všechno prodáváte.
10. Nákup přinesl Ondra sám.

Zdeněk Svoboda

HOLA - JE TU ŠKOLA!

Začala nám, děti, škola,
každým rokem na nás volá.
Zvonek na chodbě už hlásí:
„Čekají nás školní časy!“

Opuštěná třída vzkvělá,
vítá dítká pňá léta.
Zdraví všechny v okolí:
„Hurá, děti, do školy!“

Jitka Vestřálová
(Landová)

Soutěž o tři knihy

Jedním z velmi výrazných umělců, kteří se podíleli na výzdobě našich sborů, byl také **František Bílek**. Mimo jiné si sám navrhl i podobu svého domu, který můžete v Praze navštívit – nachází se v něm jeho muzeum.

Najdete na obrázcích Bílkovy vily pět rozdílů?

Pošlete nám své řešení na adresu redakce nebo na mail jana.krajcirkova@ccsh.cz nejpozději do konce října, v listopadové Cestě otiskneme jména výherců knížky.

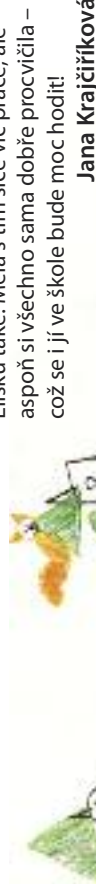
**Výherem soutěže z červencového čísla je Petr Bergman z České Lípy (tajemka: Betlémská kaple).
Blahopřejeme!**

Řešení ze str. 7: zubr, kráva, sele, jelen, bobr, medvěd, pes, kobyla, vydra, slon.

o *Elišce a zvířátkách*

Sýkorka

Minule jsem vám síbila vyprávění o sýkorce. Tak tady je. Stejně jako mnozí z vás, i malá sýkorka musí s ostatními mláďaty pravidelně chodit do školy, aby „z ní jednou něco pořádného bylo“ – jak říká její maminka. Sýkorku to ovšem moc nebaví. Ne, že by paní učitelka Eliška nebyla hodná, ale sýkorka prostě nedokáže vydržet déle než pět minut v klidu na jednom místě. Pořád se jí chce někde poletovat, štěbetat s kamarádkami, zjišťovat, co je kde nového, předávat tyto informace dále... Sedět ve škole v lavici a učit se psát a číst, to je pro ni prostě utrpení. Eliška si brzy všimla, že se sýkorkou není něco v pořádku. Je neklidná, nepozorná, úkoly nenesí... Elišku to trápilo. Přála si, aby její žáčky škola bavila. Jak to jen udělat, aby se i sýkorka mohla na vyučování těšit?

Jana Krajčířiková

A pak dostala nápad. Připravila pro sýkorku speciální úkoly: musela například odletět až za řeku, kde na ni na stromě čekalo připíchnutých několik příkladů. Sýkorka byla ráda, že se může proletět, takže jí počítání tolik nevadilo. Jindy zase dostala za úkol létat od jednoho stromu ke druhému v pořadí podle písmen abecedy, která byla na stromech na přeskačku pověšena. Tak se pěkně proletěla a přitom si procvičila abecedu. Jindy dostala seznam různých míst, kde na ni čekala zvířátka. Každé jí řeklo nějakou zajímavou informaci, kterou si musela zapamatovat a předat na dalším stanovišti, kde se na oplátku dozvěděla něco dalšího. Bylo to velmi zábavné a sýkorka si vůbec neuvědomila, co všechno se naučila z přírodopisu!

Od té doby sýkorku škola moc bavila a Elišku také. Měla s tím sice víc práce, ale aspoň si všechno sama dobře procvičila – což se jí ve škole bude moc hodit!

*Nakreslila:
Eliška Zapřová, 6 let*

Obrazoborectví

„Babičko, prosím tě, kdo jsou to obra-zoborci? To jsou nějakí borci na obrazech?“ ptá se Jolanka, která se právě s babičkou dodívala na televizní zprávy.

Mimo jiné v nich zazněla informace o tom, jak vojačí Islámského státu zničili sochy v archeologickém muzeu.

„To slovo nepochází od borec, ale od bořit“, odpovídá babička. „Sama jsi to viděla, jak ničili ty sochy. Určitě uznáš, že lidé, kteří ničí něco krásného a cenného, žádní borci nejsou. Ti muži tím chtěli dát nejovo své přesvědčení, že jediné jejich náboženství je správné. Zároveň tím vyjadřují svoji sílu, chtějí ostatním nahnat strach.“

„To tedy není zrovna dobrý způsob“, prohlásila Jolanka. „To přece není žádné hrdinství, bojovat proti sochám, které se nemůžou bránit!“

„To jistě ne. Víš, obrazoborectví se v dějinách vyskytovalo už dříve. Těba v době protes-tantismu. I husité se někdy uctylo-vali k tomu, že ničili výzdobu ka-tolických kostelů. Nelíbilo se jim, že některé obrazy či sochy jsou uc-tváány jako modly, ačkoliv by lidé měli uctívat pouze Boha.“

„To je přece přikázání z Desaterá!“
„Přesně tak, jsem ráda, že jsi na to přišla sama. Skutečně to tak bylo – lidé se často modlili k sochám či obrazům svatých, prosili je o ochranu a přimluvu, uctívali je, nosili k nim květiny, zapalo-vali svíčky. Někteří věřící to ostatně dělají i dodnes. Protestanti a refor-

mované církve svůj nesouhlas s tímto počínáním vyjadřují tím, že své kostely a modlitebny zdobí jen velmi střídmě, protože se mimo jiné domnívají, že přílišná zdobnost odvádí pozornost člověka a ten se pak nemůže pořádně soustředit na bohoslužbu a modlitbu.“

„To je ale správné, ne?“

„Ano, tato myšlenka je nepochybně správná. Nicméně, stejně jako mnohé jiné dobré myšlenky, když se jich chopí fanatíci nebo příliš radikální lidé, může

to vést k velkým škodám. Jako je právě například obrazoborectví. Když do kostela vtrhne tlupa vojáků, poboří vše, na co přijde, a nakonec kostel zapálí, to se jistě Bohu nemůže líbit. Člověk by se měl snažit být tolerantní. Jak si vlastně může být jistý, že právě ta jeho víra je ta nejlepší a jediná správná? Vždyť i když jiní lidé věří odlišně než já, měla bych být ráda, že našli svou cestu k Bohu – třebaže jiným způsobem, který mně není blízký.“

„Mině se katolické kostely docela líbí. Ty obrazy v nich jsou takové tajemné...“

„Jistě, člověk, když vejde třeba do něk-terého z barokních kostelů, v tichosti

jim může procházet nebo v lavici rozjímat a obrazy v tom

mohou i pomoci.

A to už nemluvím o historické

a umělecké hodnotě těchto děl. Mnohá z nich jsou skutečně velmi cennými kul-

turními památkami. I když už nejsou předmětem uctívání,

mají zde své místo – třeba i v galeriích

a muzeích.“

„Díky, babičko. Doufám, že to někdo tak pěkně vysvětlí i těm vojákům

v muzeu, co ukazo-vali v televizi!“ uza-vřela rozhovor

Jolanka.

Jana Krajčířiková

Nakreslila: Lucie Krogličková

Křesťanská antika

Od prvního století našeho letopočtu se na území římské říše začíná rozvíjet pozoruhodné umění, které je svým obsahem křesťanské – čerpá z křesťanské, potažmo židovské ideologie, nicméně co do formy se inspirované antikou. Kromě Říma jsou jeho centry Alexandrie, Antiochie, Efes, později například Konstantinopol a Ravenna, přístav vybudovaný císařem Augustem.

KATAKOMBY

První doklady, pocházející z 2. a 3. století, jsou vzhledem k pronásledování křesťanů spíše „skryté“. Nalezneme je ve spleti chodeb a prostor pod starověkým Římem i jinde, známých jako katakomby: rozsáhlá pohřebiště v několika patrech nad sebou. Oproti všeobecně rozšířenému názoru se dnes předpokládá, že katakomby sloužily i v době pronásledování spíše než jako útočiště k pohřebním účelům. Z prostor, kde byly uloženy ostatky významných mučedníků, se později stávala poutní místa a místa modliteb. V katakombách se dochovaly podzemní galerie maleb, pro něž je příznačné, že se nevzdávají dříve rozšířených motivů a navazují tak na římské pohanské umění, kterému propůjčují nový duchovní rozměr. Najdeme zde zobrazení Krista-Orfea či jako Apollóna na slunečním voze, zobrazení jednoduchých symbolů, jako je palma, oliva, kotva, chléb, páv, ryba či beránek, často vycházejících ze všedního života obyvatel Středomoří, a symbolizujících tak zachování života, přeneseně pak života věčného, motivy modlících se prosebníků – orantů či dobrého pastýře s ovečkou na ramenou. Nechybí výjevy z hebrejské Bible – Adam a Eva, oběť Izáka, příběh o Jonášovi, Mojžíš nalezlý v Nilu; z Nového zákona pak motiv stolování. Mezi nejznámější kresby patří malby v Domicilliných či Priscilliných katakombách v Římě. Zde je mimochodem tak jako na několika dalších nástěnných malbách vyobrazení večeře Páně pozoruhodné tím, že znázorňuje pouze sedm stolovníků. Co je rovněž zvláštní a nutí k zamyšlení, je skutečnost, že na nejstarších zobrazeních není motiv kříže a Ukřížovaného. (Jedno z prvních „ukřížování“ je vyřezáno na dřevěných dveřích baziliky sv. Sabiny v Římě z 5. stol., zde však chybí kříž.)

ARCHITEKTURA

Z Nového zákona i jiných pramenů víme, že první křesťané se setkávali v soukromých domech, kde také společně stolovali. Brzy však vznikla potřeba budov, kde by se mohlo více věřících shromáždit kolem oltáře a zúčastnit se bohoslužby – na rozdíl od římských chrámů, kam vstu-

povali pouze kněží. V důsledku konverze ke křesťanství císaře Konstantina Velikého a vydání Ediktu milánského (r. 313) bylo toto umožněno, a došlo tak k rozmachu architektury, která se stala vzorem pro další staletí a zanechala dodnes výraznou stopu v chápání křesťanského kostela. Baziliky, vycházející ze světských staveb římských včetně využití sloupové arkády. A jelikož důležitým aktem bylo od samých počátků přijímání do společenství církve, máme z této rané doby rovněž zvláštní stavby – baptisteria, využívaná ke křtům (proslulý je například nález zbytků baptisteria z doby kolem r. 240, jež odhalili archeologové v Dura Európos v Sýrii). K raně křesťanskému stavitelství neodmyslitelně patří také pohřební architektura – martyria a mauzolea.

SOCHAŘSTVÍ

První křesťané brali velice vážně varování před modloslužbou, a nevytvářeli tak téměř žádné sochy vyjma zmiňovaného pastýře, coby symbolického ztvárnění Krista pečujícího o duše svých oveček. Sochařství se tak uplatnilo především při zhotovování sarkofágů v podobě domků se sedlovou střechou, často z mramoru.

MALÍŘSTVÍ

S postupným získáváním osobitého rázu křesťanského výtvarného umění můžeme

sledovat narůstání schematických a ornamentálních prvků, společně s jistou strnulostí frontálně pojatých postav na plochém pozadí. Jak jsme naznačili, nejstarší doklady pocházejí z katakomb, později pak monumentální malba zdobí stavby – s častým námětem zachycení touhy po spáse duše, po věčném životě. Oblíbenou scénou je též Kristus jako učitel obklopený žáky (podobně jako Sokrates). Těžištěm výzdoby jsou mozaiky, často s náměty novozákonních příběhů. Později se zejména na východě utvořil závazný systém, vystihující křesťanské „univerzum“.

Narodil od antických mozaik z barevných kamínků jsou starokřesťanské mozaiky vytvořené ze skleněných kostiček, některé se zatavenou zlatou (stříbrnou) vrstvou.

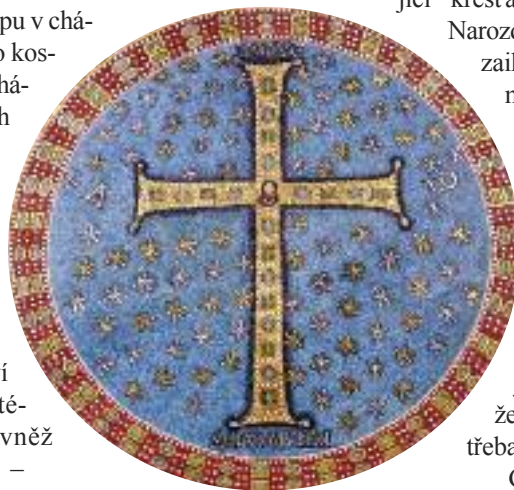
Začíná se také rozvíjet knižní malba jako ilustrace náboženských textů, což je třeba případ „Videňské Genesis“ – rukopisu

1. knihy Mojžíšovy sepsaného na pergamentu v Sýrii v první pol. 6. století; dnes ve vídeňské Národní knihovně. Pod vlivem koptského umění vzniká malba ikon (Kristus Pantokrator a apoštol Petr z kláštera sv. Kateřiny na Sinaji...).

V úvodu jsme zmínili italskou Ravennu a zde také zakončíme náš krátký exkurz. Sem se od 5. století přesouvá „vývojové centrum“ anticipující již přechod k byzantskému umění. Hodné ob-

divu je např. zdejší mauzoleum Gally Placidie na křížovém půdorysu s kupolí a mozaikovou výzdobou a mozaiky bazilik San Apollinare in Classe, San Apollinare nuovo a kostela San Vitale, s výrazným posunem ke zduchovnění a odhmotnění, jež představují mistrovské výtvary své doby.

Klára Břeňová

Kříž s Kristem uprostřed a písmeny alfa a omega na stropě baziliky San Apollinare in Classe v Ravenně.

Vzkříšení Lazara. Malba zlatem na skle. Řím, Museo Pio Cristiano

O křesťanství a umění (slova)

Patrně není příliš mnoho abstraktních pojmů, které existují a rozvíjejí se v tak dokonalé symbióze, jako křesťanství a umění. Jako první volba mezi uměními se přímo nabízí hudba. Právě ona nastupuje tam, kde už nestačí verbální formulace sama, takže ona slovo buď podpoří, nebo docela převezme otěže a dokazuje svou suverenitu – ať už pianissimem nástroje či hlasu, nebo třeba plénem všech rejstříků královny nástrojů...

Ale co umění výtvarné ve vsí košatosti svých projevů? Od deskových ikon a fresek, přes mramorová veledíla renesančních sochařů až po neskutečně velebné výtvary architektury, jež skoro popírají působení zemské tíže...

Díla, která dodnes berou dech, by nebyla nikdy vznikla bez křesťanství jako zřídla inspirace. Jako důkazy moci, síly a vkusu mocných rostly sice i velkolepé hrady a zámky, také výborná hudba sloužila profánním účelům, ale samotných vrcholů krásy dostihla patrně jenom díla inspirovaná hloubkou víry.

Ovšem jak si poradit s ošidnou formulací „kde slovo nestačí“?

Patrně nestačí jenom nám, když marně hledáme způsob, jak něco vyjádřit. Svrchovanost SLOVA, jež je nadiktováno z Boží vůle, to je samozřejmě jiná kategorie.

Strana z Kodexu Amiantus s kresbou Krista, andělů a evangelistů s jejich symboly. Tento rukopis mimořádných rozměrů je nejstarší úplnou jednosvazkovou latinskou Biblií dochovanou do dnešní doby.

Firenze, Biblioteca Medicea Laurenziana.
Zdroj: Wikipedia

A také slovesné umění, jež vzniklo z bytostné potřeby sloužit Bohu, podléhá – alespoň ve vrcholných výtvorech – jiným zákonitostem, než veškeré praktické nebo pouze krásné písemnosti. Jako by si na ně snad ani netroufl zub času. Nestárne. Neztrácí platnost.

Není popřeno nově objevenými fakty. Nevzpírá se novým, obrazným výkladům. Dnes už se nespalují (aspoň v našich končinách) kontroverzní knihy na hranici. Kdo chce, ten se dočte ve vědecky podložené literatuře, dokonce z pera nesmírně erudovaných křesťanských teologů, co vše je ze Starého i Nového zákona navýsost zpochybněno. Ale Bible není učebnice

dějepisů, fyziky nebo astronomie. Takže se našťestí nemusí každoročně přepisovat. Nemusíme věřit, ale věříme, že její autoři (ať už dokumentovaní nebo ne) byli řízeni Boží vůlí. Psali o věcech již tehdy dávno minulých, citovali stěžejní výroky, pro něž nebylo a nemohlo být svědků. Je tedy vyloučeno, aby bylo všechno opravdu „přesně tak“. Už proto, že lidé obecně jsou omylní, chybující, nedokonalí. Ale když něco stvoří z vůle Nejvyššího, mohou se povznést velmi vysoko nad schopnosti, kterými jsou normálně nadáni. Jejich běžná stylistická obratnost a usilovná snaha by nestačily. Když jim však vede ruku ON, může vzniknout dílo, které přečká věky a staletí.

Nevztahuje se to pouze na „Knihu knih“, úžasný kompilát z textů přemnoha autorů, který byl dokonce patrně prvním předmětem mezinárodní normalizace. (Mám na mysli konkrétně latinskou Jeronýmovu Vulgatu z přelomu 4. a 5. století, která sjednotila dosavadní velmi rozmanité verze Písma svatého a stala se základem pro pozdější překlady, byť i přihlížely k hebrejským, aramejským a řeckým textům.) Ta situace jakéhosi nadzemského étosu se podle mne vztahuje také na nejlepší překlady Bible do národních jazyků. To jsou díla, která nesporně patří do kategorie svrchovaného slovesného

Jeremiáš na fresce nejznámějšího představitele italské renesance Michelangela Buonarrotiho, od jehož narození uplynulo právě tento rok 540 let.

Zamyšlený prorok truchlící nad zničením Jeruzaléma (jeden ze sedmi proroků zobrazených na stropě Sixtinské kaple) je dle kritiků autoportrétem samotného umělce, jenž přemítá nad vlastními prohřešky. Geniální sochař, malíř, architekt, ale také básník, známý svou touhou po dosažení dokonalosti, je autorem freskové výzdoby Sixtinské kaple ve Vatikánu (Poslední soud, Stvoření světa),

slavné mramorové sochy Davida, sochy Mojžíše a mramorové Piety v bazilice sv. Petra ve Vatikánu, kde také navrhoval ústřední prostor a kupoli chrámu. Jak vysoce bylo Michelangelovo dílo ceněno již za jeho života, naznačuje pasáž z knihy G. Vasariho, životopisce slavných umělců, jenž o Pietě napsal: „Je to socha, v níž se zračí veškerá síla a moc umění, a proto ať si žádný sochař nebo kterýkoli jiný význačný umělec nemyslí, že by někdy mohl vytvořit dílo s podobnou kresbou a s takovým půvabem, nebo že by i při sebe větší námaze uměl opracovat mramor s takovou jemností, uhlazeností a dovedností jako Michelangelo.“

Nechme však promluvit i samotného umělce - například při dokončení fresek ve Vatikánu. „Ted', když jsou moje fresky už hotovy, nebude ke škodě poznamenat, že Sixtinská kaple má třináctkrát třicet šest metrů. Je vysoká asi dvacet metrů. Od května 1508 do října letošního roku (1512) jsem v ní namaloval téměř tři sta figur. Tomu, kdo bude číst tuto kroniku, chci připomenout i zimu a vedro, které jsem musel snášet v prostoru mezi plošinou lešení a klenbou.“

red

umění. V mnoha případech se stala pilířem a pokladnicí jazyka – a na staletí přímo jeho neoficiální, leč uznávanou normou. Na prvním místě musím uvést jedinečnou kolektivní práci bratří na Bibli králické, které víc než jejich vzdělanost sjednocovalo jejich společné nadšení. Tam musel vanout Duch svatý velmi silně... Nebo Lutherův překlad. Ten spravedlivě rozhorlený mnich a univerzitní profesor z Wittenbergu byl silná a impulzivní povaha. Ve svých pamfletech, zejména proti papeži, používá hanelivého výraziva takové jadrnosti, že uvádí i otrlé překladatele do rozpaků. Ale ve

svém dobrovolném uzavření na hradě Wartburgu, kde překládá Písmo, jako by se proměnil. Pracuje tam s nesmírným zaujetím, ve svých vizích se údajně hádá s ďáblem, ovšem řeč jeho překladu je krása a důstojnost sama. Plným právem se stala vzorem spisovné němčiny, jež se vlastně teprve formovala. Podobným základním kamenem (kromě Shakespeara) se stala Bible také v Anglii, a to známá „King James Version“ z roku 1611. V celém západním hudebním světě je vzájemné působení křesťanství a hudby (dychtivě a výborně přejímané na Dálném Východě) něčím samozřejmým.

Stačí pomyslet, že bychom bez Bachovy hluboké křesťanské víry vůbec neměli jeho dílo! Člověka až mráz obchází. A to nemluvím o Dvořákově, o Ebenovi a o nesčetných dalších... Neměli bychom katedrály ani kouzelné venkovské kostelíky, světové galerie by byly polo-prázdné, ale nedosti na tom: jak by asi mohl vypadat náš jazyk? Možná by se zredukoval na chudý a strohý komunikační prostředek, nebýt osvětených vnuknutí, moudrosti, talentu a dalších darů Božích, díky kterým se z pilných překladatelů Písma svatého stali umělci slova.

Pavla Váňová

Laudacio - Jana Wienerová

K mému osobnímu setkání s Janou Wienerovou, křehkou, oduševnělou a milou ženou, došlo před řádkou let a bylo ryze účelové – požádal jsem ji o návrh obálky mé prvotiny, sbírky „Dotýkání“. O několik let později navrhla i obálku k mé další knížce. V mezičase jsem se potkával s jejími kresbami při mnoha různých příležitostech. A vždy jsem se cítil její prací osloven. Je v těch kresbách její duše. A není to tím, že ona sama je duchovní ČČSH. To je jenom jakýsi bonus k tomu, co umí s tužkou, štětcem.

Víte, jsem přesvědčen o tom, že zejména kresby Jany Wienerové znám, a tak mohu s plným vědomím říci, že se jedná o dílo z těch, které vás osloví, které k vám mluví. A oslovuje vás možná právě proto, že Jana Wienerová si na žádné třeskuté umění nehraje. Ona nám svou kresbou, svými obrázky nabízí svůj úhel pohledu na věci a život kolem nás. Věřím, že ať se kdekoliv s kumštem Jany Wienerové setkáte, nebudete potřebovat přehršlí slov. Místo nich vám postačí kromě otevřených očí i otevřené srdce. Nezáleží na tom, co obraz ztvárňuje, ale jak k vám promlouvá. Vy jenom svou duší naslouchejte tomu, co vám kumštýřka svými díly říká, co vám nabízí. A pokud to uslyšíte – právě svou duší a svým srdcem, bude to svědčit nejen o kvalitě díla, ale i o kvalitě vašich srdcí a duší.

Jana Wienerová ve své tvorbě potvrzuje úsloví jednoho známého Francouze, že skutečně „...správně vidíme jen srdcem“. Jistě – oči, technika, určitá rutina a řemeslná zručnost – to vše je skutečně

zapotřebí, aby vzniklo výtvarné dílo, obrázek, ilustrace. Ale aby vás toto dílo zaujalo, aby vás oslovilo, k tomu je nezbytné ještě něco. V jednom eseji jsem se pozastavil nad třemi slovy, které často slycháváme jako bezmyšlenkovitě opakovanou mantru: *VÍRA, NADĚJE A LÁSKA*.

Ve zmíněném eseji tvrdím, že každý tento pojem tak trochu kulhá na jednu nohu, pokud není podepřen, „vyfutrovan“ – pokorou. Tou pokorou, o které zmiňovaný Francouz říkal: „*Pokora, jak já ji rozumím, není sebetupením. Je přímo podstatou činnosti.*“ A to je právě to, s čím se vnímavý pozorovatel u práce Jany Wienerové především setkává.

Bohužel jsem zapomněl autora výroku, jenž označil dobré kumštýře za ty, „... *kterí svůj štětec namáčejí do své duše, do svého srdce*“. Ale co vím bezpečně, je to, že Jana Wienerová je právě z této sorty kumštýřů.

Použil jsem i v tomto eseji – jako v řadě jiných, několikrát slovo „kumšt“. Purista českého jazyka mi to může zcela jistě vytknout a nabídnout slovo jiné – UMĚNÍ!

Mně osobně každé to slovo zní tak trochu jinak. Podle mého názoru kumšt – to je něco, co je plné ryzí člověčiny, občasně neučesané, neuhlazené, nevyumělkované. Mnohdy jakoby syrové. Kdežto umění – to už mi zní salóne, uhlazeným společenským bontonem... Proto mám tak rád výtvarničinu, kde je cítit právě a především onen „kumšt“, ve kterém lze vycítit ono kumštýřovo prodchnutí touhou dát svému dílu smysl, kde poznáte nevyumělkovanost a ryzost jeho úsilí.

Krásně to řekl Jan Werich: „*Kdyby Newton nebyl zasažen jablkem padajícím ze stromu, nevyvodil by z toho zákon gravitace, ten zákon by tu stejně byl, jablka by dál padala k zemi, která byla, je a bude přitažlivá. Ale kdyby Shakespeare nenapsal Hamleta, Hamlet by tu nebyl. Vědec objevuje jsoucí a uzavírá to do pravidel a zákonů. Umělec bere nejsoucí a dává tomu tvar.*“

A s naprostou jistotou si můžete místo slova „umělec“ dosadit jméno Jana Wienerová, aniž byste se zmýlili.

Stanislav Kubín

(Pozn. red.: Ilustrace sestry farářky Jany Wienerové si můžete prohlédnout na www.wienerova.unas.cz)

Sochař a básník

Duchovní a uměleckou atmosféru počátku 20. stol. pozvedali dva dobří přátelé dvou „profesí“ – sochař František Bílek a básník Otokar Březina.

Není bez zajímavosti, že jejich názory a tvorba se navzájem ovlivňovaly. František Bílek našel inspiraci v Bibli, kterou četl rád až do konce života. Studoval mj. spisy Mistra Jana Husa, Tomáše ze Štítného a J. Amose Komenského. Zejména však na něj zapůsobil básník Otokar Březina. Po přečtení sbírky Stavitelé chrámu řekl: „Hlubáním ve svatých písmech přistihoval jsem se při četbě spisovatelů a vědců v malém o ně uznání. Až četba „Stavitelů chrámu“ od Otokara Březiny vynutila mi slzy z očí.“ Bílek napsal Březinovi. Ptal se: „Odpovězte mi, znáte pravdu? Víte, proč je člověk, co je, co tu má na zemi chtít? Znáte toto Slunce duší?“ Březina odpověděl: Na velké Vaše otázky dávám odpověď ve svém díle.“ Těmito otázkami a odpověďmi začíná přátelství, které trvalo přes třicet let a nebylo nikdy zkazeno žádnou disharmonií. Osobně se poznali v roce 1901 v Nové Říši. Bílek doprovodil první vydání básnické sbírky „Ruče“ svými dřevoryty a vydal ji vlastním nákladem. Březina na-

psal předmluvu k cyklu Bílkových kreseb „Otčenáš“. Z kresby k básni „Hudba slepců“ vytvořil Bílek sousoší „Slepčí“, které se stalo jedním z jeho nejpopulárnějších děl. Svou radost nad poznáním Otokara Březiny sděloval Bílek posluchačům na svých přednáškách. K výročí úmrtí Březiny v roce 1935 vydal v příloze grafického sborníku Hollaru esej „Moje radost nad Otokarem Březinou“ se čtyřmi kresbami. Bílek zde říká: „Můj výtvarný svět s jeho nepřístupnou řečí přiblížil se Otokaru Březinovi, jako nelze zatajit, že i jeho svět spolupracoval na mém díle. A přece jsme sobě o svých vlastních věcech nikdy nepovídali a ničeho neřekli.“

Umění jakožto opravdové, nábožensky chápané žití bylo požadavkem obou. Jejich díla jsou realizováním výtvarným nebo slovním úžasem z kosmu, jsou modlitbami. Úvahy Františka Bílka o umění jsou vyjádřeny v jeho raném díle „Confiteor umění“ i v pozdějších úvahách a ese-

jích. Bílkovo umění nám chce říci, abychom hleděli do výšky, k nebi. Dílo, které povstává jen proto, aby bylo krásné, je pro něho marným plodem. Důležitější je pohnutka, myšlenka. František Bílek své umění modlitbami přímo nazývá. Sdí-

lí svůj úžas z věčna, v němž je Kristus. Ve svých pracech také své vidění Krista realizuje.

Názory Otokara Březiny o umění čteme v jeho básních, esejích, dopisech. V eseji „Tajemné v umění“ uvažuje básník, že pravé umění není z tohoto světa. Všechna umění jsou podmíněna zkušenostmi druhého zraku, který se dívá dovnitř. Cílem umění je

slunce a světlo nejen to na obloze, ale i uvnitř člověka, v jeho srdci a hlavě.

Anně Pamrové napsal: „Nevažte se nikdy na slova při četbě mých věcí. Nechte duši snít v okamžiku, kdy mizí vše hmotné a čas a prostor nezatmívají zrak.“

(Podle „Pozvednutí duchovní atmosférou doby“, L. Svobodová, Dotek 2000; na obrázku O. Březina) **VD**

Hudba jako dar, píseň jako poselství - dokážeme ho nést i dnes?

Každý z nás si někdy zpívá. A chodíme-li do sboru – náboženské obce, či pěveckého, či obojí, máme pak zkušenost i se zpěvem společným. A nejen to, v náboženské obci i se zpěvem liturgickým. Obdobně při zpěvu duchovních písní dostává naše zpívání ještě další – duchovní rozměr: Byť i hudba jako taková je Boží dar. Rozpoznáme to podle několika nejviditelnějších momentů: koinonického – spojuje lidi a estetického – povznáší je. Byť samozřejmě můžete namítnout, že to neplatí ve všech případech, ale to je věc diskuse. Hudba dokáže i léčit, vzpomeňme na budoucího krále Davida, který hrál na citeru králi Saulovi, od něhož v ten moment odstupoval zlý duch (viz 1. S 16,14-23). Spojí-li se hudba se slovy, dokáže nést i přes staletí různá poselství. A pomáhá nám i rozumět našim předkům. Co se stane, když zpíváme kupř. středověké písně s textem Mistra Jana Husa? Spojíme se tak s lidmi před mnoha staletími, skrze slova máme možnost lépe porozumět Husovu myšlení a co více, být jim stejně jako naši předchůdci před 600 lety formováni, byť ve zcela jiných podmínkách.

(V naší tradici máme zakotvenou neustálou interpretaci Boží zvěsti pro současného člověka, což jistě zavadlo příčinu pro pre-textování i takových textů, jako jsou ty Husovy, ve snaze píseň zachovat a formovat prostřednictvím ní i současného člověka, který by původním textem mohl být ve svém porozumění zavaděn, jsa již v jiném myšlenkovém prostředí.)

Mnozí, zvláště mladí, volají po nových písních, které chtějí při bohoslužbách, ale i při dalších setkáních zpívat. Je to volání jak po melodiích, které by zněly jejich uchu současně, tak po textech, které by odrážely jejich pochopení Boží zvěsti, evangelia. Tato výzva je legitimní a není možné ji odbýt tím, že máme dostatek písní. Tím docílíme jen toho, že mladí sáhnou po současné tvorbě jiných tradic – což jistě není špatné z hlediska ekumenického – ale neměla by chybět tvorba vlastní, která by v textu i v hudbě odpovídala současnému myšlení. Zatím se nám však takové tvorby nedostává, a proto mladí nezřídka sáhnou po mantrických textech s prvoplánovými melodiemi tzv. letničních křesťanů, které se vyznačují jednoduchostí, avšak i takovým způsobem vyznavačství, které neodpovídá ani současnému myšlení, ani naší tradici. Snad jedinou výjimkou jsou písně z Taizé, které svou textovou i hudební jednoduchostí oslovují napříč tradicemi všechny, zvláště mladé. Ale ani tím se nemůžeme uspokojit a rezignovat na současnou vlastní tvorbu.

Máme v církvi teology, básníky, hudebníky, skladatele, máme církevní husitskou základní uměleckou školu Harmonie, díky Bohu za všechny, kteří již svou tvorbou obohacují nejen naši církev. Kéž Bůh dá, abychom v tomto roce 600. výročí M. J. Husa navázali na něj i v tvorbě písní, které budou oslovovat a formovat současného člověka a poneseou poselství o naší generaci nám i budoucím.

Hana Tonzarová

K prohlídce i zamyšlení

Návštěvníci letošní jubilejní bohoslužby 6. července v Betlémské kapli si na její čelní stěně mohli všimnout zajímavé umělecké instalace. Ta využívá slunečního svitu k zobrazení nápisu „Za pravdu“.

Dílo má i svého zahraničního sourozence: Zatímco v Praze je nápis zobrazován pochopitelně v češtině, v Kostnici v němčině na fasádě Stephanschule, kde byl Jan Hus vězněn.

Jednotlivá písmena jsou vyřezána do silných desek, které jsou nepravidelně rozmístěny po fasádě Betlémské kaple. Na první pohled vytvářejí dojem stupňů, „chytů“, po nichž lze stoupat vzhůru. Stupně mají proporce knihy, mohou být vnímány i jako svazky Husova učení, cesta k jedinému Bohu. Při čtení odkazu je tak vlastně slovo zhmotnělé a přitom neuchopitelné – mezi námi a nebem. Samotný pohled diváka, který stojí pod tímto artefaktem, nutí diváčího zvednout a napřímít hlavu vzhůru k nebi. Divák se tak stává součástí prostoru mezi nebem a zemí.

Jednotlivé bloky jsou naskrz prořezány tak, aby vyřezaným otvorem pronikalo sluneční světlo a v určeném čase vytvořilo ve stínu desek čitelná písmena. Při celkovém pohledu z dálky se písmena skládají do slova. Prozářený a plně viditelný/čitelný bude nápis pouze v červnu a červenci, nejdokonalejší poloha stínu nastává dvakrát do roka – 6. června (začátek Husova procesu v Kostnici) a 6. července (den jeho upálení). Nápis je v základní formě viditelný pouze od května do července od 14 do 16 hodin letního času. Nejspodnější deska nese jméno Jana Husa, datum jeho upálení a 600letého výročí, čímž plní zá-

kladní funkci pamětní desky. Tato nejspodnější deska může také sloužit pro pietní akty a k symbolickému umístění zapálených svíček. Omezená možnost vidět celek jen v určitém čase vychází z myšlenky, že některé ideje, přesvědčení, přetrvávají po staletí. Tudíž roční cyklus je zanedbatelným časovým úsekem.

Některé věci a zážitky jsou vzácné, v dnešní době celosvětově sdílených informací časová omezenost může podpořit legendu. Místo se tak stává do určité míry pietní, neboť vydání se k němu bude svátkem obohaceným o setkání s ostatními návštěvníky. Jednot-

livé desky jsou umístěny v různých výškách tak, aby při pohledu z odstupe byla písmena vrhaná stíny dobře čitelná, ale aby, vyjma spodní, byla mimo fyzický dosah procházejících. Technicky jsou bloky s písmeny duté, z nerezového plechu, aby byla zajištěna neomezená životnost díla. Materiál je povrchově upraven do matné, černo-šedé barvy.

Artefakt je výsledkem spolupráce Českého vysokého učení technického v Praze, majitele Betlémské kaple, a Spolku pro připomínku odkazu Mistra Jana Husa. Autory díla jsou architekti Adam Jirkal a Jerry Koza z pražského ateliéru SAD a v Mnichově žijící sochař Martin Papcún. Instalace představuje nápadité skloubení moderního díla a historizující budovy a návštěvníkům Prahy jistě stojí za prohlídku i zamyšlení.

red

Oratorium Mistr Jan Hus

Ve sboru Páně ČČSH na Vážného ulici 6 v Brně-Řečkovících bude 18. 9. v 19 h uvedeno oratorium Mistr Jan Hus. V komorní verzi tohoto oratoria v roli MJH a zároveň vypravěče vystupuje autor Richard Pachman v doprovodu herečky a zpěvačky Dity Hořínkové. Rezervace vstupenek: tel. 776 032 149, e-mail: vem@seznam.cz. Doporučený dobrovolný dar při vstupu je 100,- Kč.

VM

Setkání mládeže v Hradci Králové

Já jsem ta cesta, pravda i život (J 14,6)

Již tradiční setkání mládeže ČČSH a jejich přátel proběhne od 25. do 28. září. I letos bude program setkání velmi rozmanitý a nabídne účastníkům jak duchovní, tak sportovní či kulturní vyžití. Podrobnosti a přihlášku najdete na www.ccsch.cz/mladez.

red

Mezinárodní konference o Mistru Janu Husovi

Mezinárodní konference o Mistru Janu Husovi bude 16. - 19. září uspořádána ve Velké aule Karolina ve spolupráci s univerzitou v Kostnici a rozdělena na dvě sekce. Předneseno bude třicet pět referátů. Ideově by tato konference měla navazovat na dvě velké mezinárodní konference, které byly na husovské téma uspořádány v roce 1993 a 1999 v Bayreuthu a v Římě. Většinou se bude jednat o inventuru bádání, a hlavně o výhledy, které v jednotlivých disciplínách před tímto bádáním stojí.

red

Kde i smrt je čistá

Zveme do Husova sboru ve Voticích (Husova 287) na hudebně literární kompozici - scénické čtení se Stanislavem Kubínem a Alfredem Strejčkem.

Neděle 20. září v 10.30 hodin. Na motivy z děl A. de Saint Exupéryho, Pierra Chevryéryho a dalších napsal Stanislav Kubín.

red

Foto na titulní stránce: chrám Všech národů v Jeruzalémě (Wikipedia)

Týdeník Církve československé husitské. Vydává: Ústřední rada Církve československé husitské, Wuchterlova 5, 166 26 Praha 6.

Vedoucí redaktorka: ThDr. Klára Břeňová, redaktori: PhDr. Václav Drašnar, Mgr. Ervín Kukuczka, Milan Udržal, grafik.

Šéfredaktorka Cesty: Mgr. Jana Krajčířiková. Tel. redakce: 220 398 107; e-mail: cesky.zapas@ccsh.cz

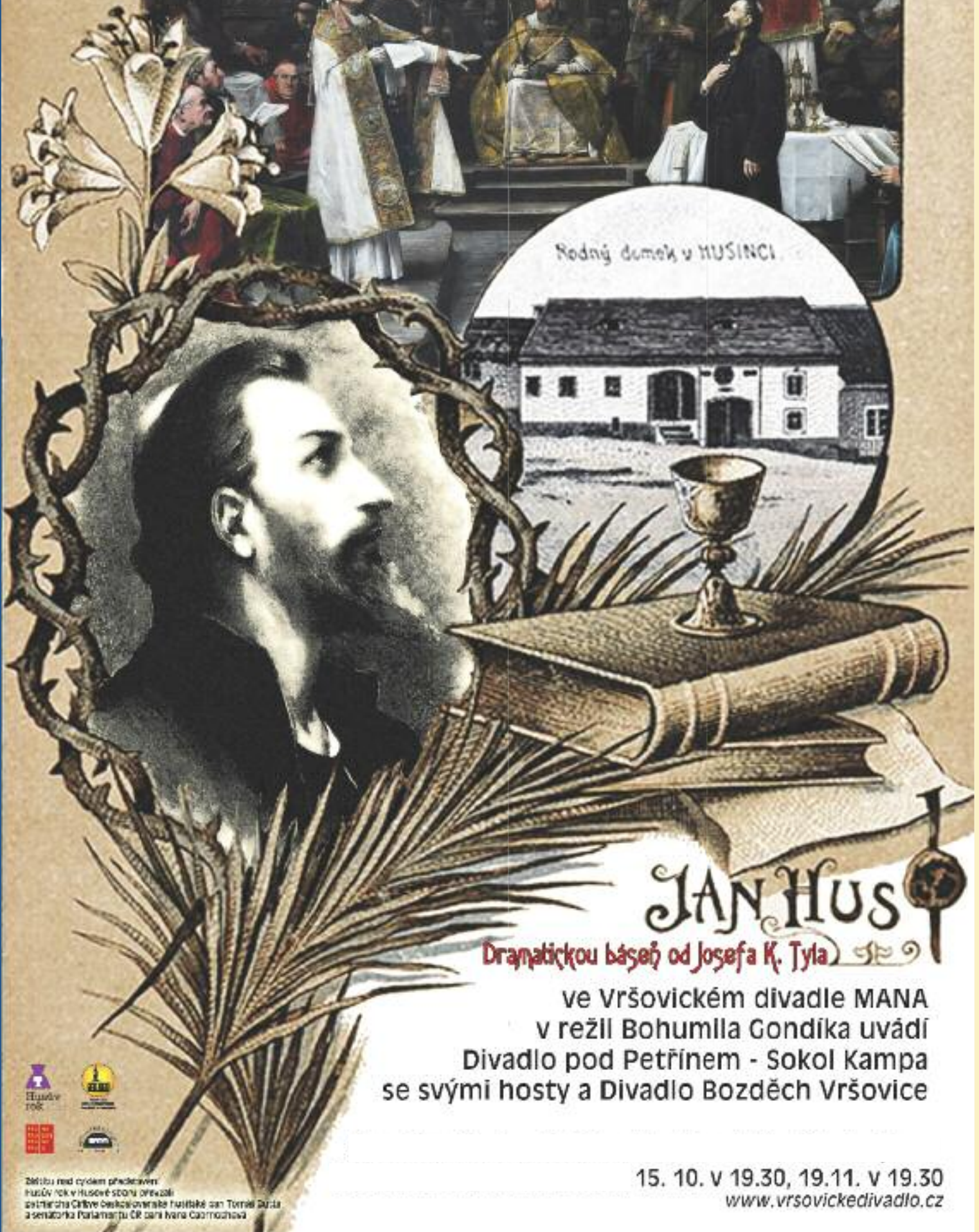
Tisk: Grafotechna. Distribuce a reklamace: A.L.L. production s. r. o., F. V. Veselého 15, 190 00 Praha 9, tel. 234 092 866,

e-mail: martina.machackova@predplatne.cz. **Redakce si vyhrazuje právo na úpravy a krácení příspěvků.**

Předplatné: František Brynych, tel.: 220 398 117, e-mail: frantisek.brynych@ccsh.cz

Rodný domek v MUSINCI.

JAN HUS

Dramatickou báseň od Josefa K. Tyla

ve Vršovickém divadle MANA
v režii Bohumila Gondíka uvádí
Divadlo pod Petřínem - Sokol Kampa
se svými hosty a Divadlo Bozděch Vršovice

Husův rok

Blíží se rok výročí smrti Jana Husa. V rámci oslav Husova roka v Husově sboru organizovali poslanci Členské organizace husitů Jan Tomáš Duda a senátorka Parlamentu ČR paní Ivana Čermáková

15. 10. v 19.30, 19.11. v 19.30

www.vrsovickedivadlo.cz